

Bevezető az 1998. évi régészeti feltárásokhoz

Az Aquincumi Múzeum ásatási tevékenysége az 1998. évben a korábbi évekhez képest jelentősen megnövekedett. Ennek magyarázata részben a fővárosban folyó építési tevékenység felgyorsulásában, valamint az építési rendeletek módosításában (keretszabályozási tervek szakvéleményeztetése a régészeti emlékek szempontjából) kereshető. Kétségtelen tény azonban az is, hogy egyes önkormányzatok építési hatóságai – az elmúlt évek során szerzett tapasztalatok alapján – bizonyos területeken már automatikusan fordulnak a Budapesti Történelmi Múzeumhoz régészeti véleményért, függetlenül attól, hogy az adott területre bejegyezték-e a régészeti védettséget (pld. az aquincumi canabae területén). Ez annál is fontosabb, miután az elmúlt néhány évben a régészeti védek üteme lelassult, sőt a korábbi védelmi határozatok földhivatali bejegyzésére sem került sor. Ez sajnos azzal jár, hogy az ilyen területeken meginduló építkezések során a régészeti védettségnek csak részlegesen tudunk érvényt szerezni (pld. téli időszakban kényszerültünk, rövid határidős munkák elvégzésére). A fenti kö-

Introduction to the 1998 excavation reports

In comparison with previous years, the excavation activities by the Aquincum Museum increased significantly during 1998. This is, in part, due to accelerated municipal development as well as to changes in construction regulations (the revision of overall planning regulations from the viewpoint of archaeological monuments). On the other hand, owing to the experience acquired over recent years, the construction authorities of local governments often automatically turn to the Budapest History Museum for opinions, regardless of the actual archaeological protection of the areas to be developed (e. g. within the area of the Aquincum canabae). This development is all the more important since in recent years the pace of protecting archaeological monuments has slowed down, and not even previous decisions have been recorded by the real estate authorities. The unfortunate consequence was that, during the course of construction work already in progress, only partial protection could be extended (e. g. short term work had to be carried out during the winter season). Due to the aforementioned circumstances, newly discovered sites

rülmények következtében nem kerülhetett sor újabban ismertté vált fontos lelőhelyek védelmére sem (pld. aquincumi villaövezet). Természetesen ezekre a lelőhelyekre a BTM Adattára a vonatkozó önkormányzatok figyelmét rendszeresen felhívja, azonban ez nem minden esetben vonja maga után az elvárható eljárás.

Ez az volt az első év, amikor az 1997. évi CXL. törvény hatálya alatt végeztük munkánkat. Ez az ásatások szervezése és lebonyolítása tekintetében egyelőre nem jelentett lényeges változást a korábbi évekéhez képest. A némileg megnövekedett adminisztrációs kötelezettséget kompenzálta az, hogy a beruházásokhoz kapcsolódó régészeti kutatások finanszírozásáról a törvény egyértelműen rendelkezik. Egyetlen feltárás esetén próbálkoztunk „vegyes” finanszírozással, ami azt jelentette, hogy az ásatás egy részének költségeit a beruházó fedezte, más részét pedig a törvény által felkínált állami támogatással egészítettük ki.

Az 1998. évben végzett régészeti kutatások (megfigyelés, szondázó jellegű kutatás, leletmentés és megelőző teljes feltárás) az aquincumi topográfia alábbi pontjain folytak:

could not be protected either (e.g. sites in the Aquincum villa belt). Naturally, the Archives of the Budapest History Museum regularly direct the attention of local governments to these sites but this does not always lead to the necessary legal procedures being undertaken.

The past year was the first during which our work was carried out under the effect of Law no. CXL/1997. For the time being, this change has not caused any substantial difference in the organization and execution of excavations compared to previous years. The somewhat increased administrative duties were compensated for by the fact that in this law the financing of archaeological rescue work has been precisely codified. "Mixed" financing was attempted in the case of a single excavation, that is, some of the excavation costs were covered by the developer, while the other portion was complemented with state support guaranteed by the law.

Archaeological investigations in 1998 (field observations, soundings, rescue excavations and preventive complete recovery) were carried out at the following points in the Aquincum archaeological topography:

– **Areas of the Aquincum military territorium south of the Military Town**

**- Az aquincumi katonai territori-
um beépítettsége a katonavárostól
délre**

II. ker. Bécsi út 26.-Lajos utca 25.-
Sajka utca 4. (R. Facsády Annamária)

II. ker. Szépvölgyi út 18-22. (R.
Facsády Annamária)

III. ker. Bécsi út 46-50. (Hable Ti-
bor, Patrice Bertin)

III. ker. Bokor utca 21. (Hable Ti-
bor)

III. ker. Kecse utca 7. (Hable Ti-
bor)

- Az aquincumi katonaváros

III. ker. Lajos utca 118. - Fényes
Adolf utca 6-8. (Madarassy Orsolya)

III. ker. Kiscelli utca- San Marco
utca sarok (Madarassy Orsolya)

III. ker. Tímár utca 21. (Mada-
rassy Orsolya)

III. ker. Vályog utca 8. (Mada-
rassy Orsolya)

III. ker. Vályog utca 14. (Mada-
rassy Orsolya)

III. ker. Dugovics Titusz tér 13-17.
(R. Facsády Annamária)

III. ker. Hajógyári sziget (Kérdő
Katalin)

III. ker. Búvár utca - Folyamőr ut-
ca (Szirmai Krisztina)

**- Az aquincumi polgárváros és
katonaváros közötti beépítettség**

III. ker. Szentendrei út - Bogdáni
út sarok (Zsidi Paula)

26 Bécsi Street - 25 Lajos Street - 4
Sajka Street, District II (Annamária
R. Facsády)

18-22 Szépvölgyi Street, District II
(Annamária R. Facsády)

46-50 Bécsi Street, District III
(Tibor Hable, Patrice Bertin)

21 Bokor Street, District III (Tibor
Hable)

7 Kecse Street, District III (Tibor
Hable)

- Aquincum Military Town

118 Lajos Street - 6-8 Fényes
Adolf Street, District III (Orsolya
Madarassy)

Kiscelli Street/San Marco Street
corner, District III (Orsolya
Madarassy)

21 Tímár Street, District III (Orso-
lya Madarassy)

8 Vályog Street, District III (Orso-
lya Madarassy)

14 Vályog Street, District III (Or-
solya Madarassy)

13-17 Dugovics Titusz Square,
District III (Annamária R. Facsády)

Óbuda Hajógyár- (Shipyard)
Island, District III (Katalin Kérdő)

Búvár Street - Folyamőr Street,
District III (Krisztina Szirmai)

**- Areas between the Aquincum
Civil and Military Towns**

Szentendrei Street - Bogdáni Street
corner, District III (Paula Zsidi)

- Az aquincumi polgárváros és környete (*Zsidi Paula*)

III. ker. Záhony utca

III. ker. Gázgyár – Dunapart

III. ker. Szentendrei út 139.

III. ker. Zsófia utca 16.

- Az aquincumi municipium territoriuma (villagazdaságok, utak, temetők)

III. ker. Bécsi út – Farkastorki út
(*R. Facsády Annamária*)

III. ker. Szőlőkert utca 1. (*Zsidi Paula*)

- Az Aquincumtól délre lévő limesszakasz

I. ker. Corvin tér (*Hable Tibor*)

XXII. ker. Nagytétény – Campona
(*MNM – Kocsis László*)

Az ásások szakmai szempontból is több új eredményt hoztak. Ki kell emelnünk a katonaváros beépítettségére, szerkezetére vonatkozó kutatásokat (Vályog utca, Timár utca, Dugovics Titusz tér), melyekből a terület legkorábbi (1. századi) beépítettségétől egészen a későrómai kori (4./5. századi) használatáig bezárólag nyertünk új adatokat. Ugyancsak fontos új donságot jelentett a polgárvárosi Dunapart egy szakaszának (a volt Óbudai Gázgyár területén) feltárása. Ez utóbbi ásítás jelentősége egyrészt abban állt, hogy a mint-

- The region of the Aquincum Civil Town (*Paula Zsidi*)

Záhony Street, District III

Gas Factory – Danube bank, District III

139 Szentendrei Street, District III

16 Zsófia Street, District III

- Territorium of the Aquincum municipium (villa farms, roads, cemeteries)

Bécsi Street – Farkastorki Street
District III (*Annamária R. Facsády*)

1 Szőlőkert Street, District III
(*Paula Zsidi*)

- Limes section south of Aquincum

Corvin Square, District I (*Tibor Hable*)

Nagytétény – Campona, District XXII
(*László Kocsis, Hungarian National Museum*)

These excavations yielded several results which may be considered novelties even from the specialists' point of view. New data on the habitation and settlement structure of the Military Town (the Vályog Street, Timár Street, Titusz Dugovics Square sites), are of especial interest here since they yielded new information on land use from the earliest (AD 1st century) occupation until the Late Roman Period (AD 4th-5th centuries).

egy 80 évnyi ipari használat alatt a kutatás elől elzárt területen, először volt módunk nagyobb felületen ásatást végezni. Másrészt pedig egy olyan, feltehetőleg római kori konstrukciónak a helyét figyelhettük meg, – eddig először az aquincumi Duna-szakaszon – amely az egykori Dunapart kiépítésére, szabályozására szolgált. Tovább gazdagodtak adataink a polgár város környéki villagazdaságokról is. Az idén feltárt falfestményes épületrészletet egyébként az teszi érdekessé, hogy mellette előkerült a villához tartozó egyik zárt sírkert is. Több száz sírral lettünk gazdagabbak ez évben is, ami azt jelenti, hogy gyűjteményünk számos ép tárggyal, köztük üveg edénnyel és ékszerekkel gyarapodott. Mégis az év „szenzációs” leletét egy budaújlaki szemétködör feltárása eredményezte. Innen került elő két, terrakottából gondos munkával készített bőségszaru, melyek nemcsak kidolgozásuk, hanem méretük alapján is (70 cm hosszú) egyelőre analógia nélkül állnak.

Az ásatások előkészítését és szakmai irányítását az Aquincumi Múzeum területileg felelős régészei végezték. A munkák lebonyolításában azonban természetesen a múzeum számos más munkatársa,

A similarly important new discovery was made by the Danube Bank adjacent to the Civil Town (within the territory of the former Gas Factory). The significance of this latter excavation is that it was the first large surface archaeological operation in what had been an industrial area, not available for research for 80 years. Moreover, the place of a special, presumably Roman Period construction was identified which must have served the purposes of river regulation along this section of the Danube bank. This is the first such feature to have been observed on the Aquincum section of the Danube. Additional data have also been gathered on the villa farms that surrounded Aquincum. The ruins of a building with fresco fragments uncovered this year are made interesting by the fact that the nearby villa also had a grave garden adjacent to it. Several hundred burials were excavated this year, which means that the museum's collections have been enriched by several intact artifacts, including glassware and jewelry. Nevertheless, this year's most outstanding finds came to light from a pit in Budaújlak: two carefully made terra-cotta cornucopia models were found here. Not only the artistic execution, but also the respectable sizes (length = 70 cm) of these specimens have no known parallels.

valamint időszakosan alkalmazott vagy megbízott külső szakemberek is részt vettek. Külön említést érdemel a régészhallgatók aktív közreműködése a feltárásoknál.

Zsidi Paula
igazgató
BTM Aquincumi Múzeum

Field work was prepared and professionally directed by archaeologists at the Aquincum Museum responsible for various areas. Excavations, however, were carried out in close cooperation with numerous employees of the museum as well as guest researchers employed and authorized on a temporary basis. The active participation of archaeology students at these excavations deserves special mention.

Paula Zsidi
Director
Aquincum Museum of the
Budapest History Museum